

De lofzang gaande houden

Beleidsplan Protestantse Stifsgemeente Weerselo 2018-2022

vastgesteld 19 juni 2018

Het Stift, voorjaar/zomer 2018

Protestantse Stifsgemeente Weerselo

Het Stift 9, 7595 LE Weerselo

www.stifsgemeente.nl

Inhoud

1. Inleiding

2. Visie

2.1 Roeping

2.2 Context

2.2.1 Plek van de kerk in het dorp

2.2.2 Plaats van de kerk in de omgeving

2.2.3 Het Stift en de Stiftskerk als toeristische plek

2.3 Profiel

2.3.1 De biografie

2.3.2 Kerkelijke typering

2.3.3 De kerkelijke kaart

2.3.4 Een sterkte-zwakteanalyse

2.4 Missie

3. Organisatie

3.1 Klimaat

3.2 Leiding

3.3 Structuur

3.4 Kerntaken ambtsdragers

4. Beheer

4.1 Bestaande situatie

4.2 Relatie Stiftsgemeente en het Stift

4.3 Geldwerving

5. Communicatie

6. Samenwerking met andere gemeenten en kerkgenootschappen

6.1 Oecumenische samenwerking

6.2 Samenwerking binnen de Ring Noordoost-Twente

6.3 Bijzondere samenwerking met de Protestantse Gemeente Ootmarsum

7. Beleidsvoornemens

Bijlagen

1. Deelnemers Klankbordgroep 2017

2. Geschiedenis het Stift in het kort

3. Combinatie van gemeenten, Ordinantie 2-15

4. Meerjarenprognose 2018-2023 (samenvatting)

1. Inleiding

De kerkorde bepaalt dat de kerkenraad telkens voor een periode van vier jaar een beleidsplan opstelt (ordinantie 4-8-5). Maar ook zonder dit voorschrift is het wenselijk dat de kerkenraad in een plan vastlegt wat de speerpunten zijn in de komende jaren.

Het nadenken en werken aan zo'n plan dwingt de kerkenraad om een wat ander perspectief dan gebruikelijk in te nemen. Hoe ziet de gemeente er over pakweg vijf jaar uit? Waar willen we naartoe? Met deze visie als leidraad weten we ons de komende jaren geruggensteund in onze besluitvorming over de langere termijn.

Dit beleidsplan is enerzijds gebaseerd op de rapportage van de klankbordgroep die zich in 2017 een aantal keren gebogen heeft over de fundamentele kwesties waar de Stiftsgemeente nu en in de nabije toekomst mee te maken heeft. Tevens zijn de resultaten van gemeenteraadplegingen en individuele gesprekken met gemeenteleden meegenomen in de overwegingen.

In 1 Korintiërs 12 spreekt Paulus over de diversiteit in de gemeente (verschillende gaven en taken, maar één Heer). Er is ook een diversiteit aan mensen en ideeën binnen onze gemeenschap, maar samen hebben we de opdracht 'kerk' te zijn. Onze uitdaging is om in het beleidsplan een richting te kiezen voor de komende jaren, maar tegelijk ook ruimte te bieden aan de verschillen in beleving tussen gemeenteleden. En daarmee de Protestantse Stiftsgemeente een kerk te laten zijn die past bij zijn geschiedenis en huidige leden. Relevant en van deze tijd!

De kerkenraad van de Protestantse Stiftsgemeente Weerselo heeft, na de leden van de gemeente in de gelegenheid gesteld te hebben hun mening over het beleidsplan kenbaar te maken, dit beleidsplan vastgesteld op dinsdag 19 juni 2018.

Mevr. Marjan van Galen, preses

mevr. Diny Bolk, scriba

2. Visie

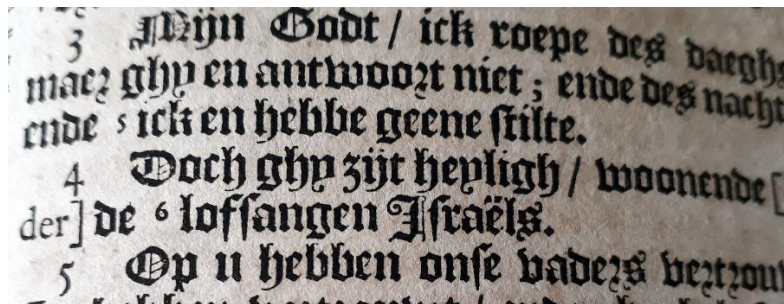
De visie van de gemeente is richtinggevend voor haar beleid en activiteiten. Letterlijk betekent het woord ‘visie’ je kijk op iets. *Zo zien wij het*. Het is verwant aan de woorden ‘visioen’ en ‘vergezicht’ en krijgt daarmee een Bijbelse lading die te maken heeft met toekomstverwachting. Visie is het verbinden van de roeping, de context en het profiel van de gemeente, om zo een beeld te schetsen van de gemeente in de (nabije) toekomst.

2.1 Roeping

“De lofzang die hier al zoveel eeuwen klinkt, willen we gaande houden.”

Het besef dat het Stift al zo’n duizend jaar een bijzondere plek is, leeft sterk binnen de gemeenschap rond de Stiftskerk. Dat erfgoed en de lofzang tot God in stand houden beschouwt de gemeente als haar historische roeping. Hierbij klinkt in ons achterhoofd het zinnetje uit Psalm 22: *o God die Heilig zijt en troont op lofgezangen* (Psalm 22 berijmde versie). Dit veronderstelt een geloofsgemeenschap met de Bijbel als inspiratiebron. We willen ervoor zorgen dat het Stift een plek van inspiratie blijft, en daartoe willen we de kerk open en gaande houden in al zijn facetten: het Stift als een plek van bezinning en stilte, voortkomend uit de christelijke spiritualiteit.

Daarbinnen wil de Protestantse Stiftsgemeente Weerselo een open gemeenschap zijn, waar ruimte is en iedereen zich welkom voelt. De gastvrijheid en openheid worden gevoed door een niet-dogmatische uitleg van de Bijbelse verhalen. De liefde van God en de vrijheid van het evangelie geven daarbij richting en motiveren ons tot bezinning en handelen.

2.2 Context

2.2.1 Plek van de kerk in het dorp

De Stiftsgemeente is als kleine gemeenschap een kleine factor binnen het overwegend rooms-katholieke Weerselo. Toch geniet de ‘Stiftskerk’ (en met dit woord voegen we het gebouw, de plek en de geloofsgemeenschap even samen) wel waardering binnen de dorpsgemeenschap, en de onderlinge verhoudingen zijn goed.

Weerselo kent ruim 3.000 inwoners. Ruim 2.000 ervan staan ingeschreven als rooms-katholiek. In ons register staan 108 inwoners van Weerselo genoteerd als doop- of belijdend lid. Daarbij komen nog 57 doop- en belijdende leden die wonen in een van de kerkdorpen die voor 2001 deel uitmaakten van de burgerlijke gemeente Weerselo: Saasveld (16), Deurningen (35) en Rossum (6). Rond de 45 leden komen van nog verder weg: Reutum, Borne,

Denekamp, Oldenzaal, Hengelo, Enschede, Vriezenveen en dergelijke. We komen later nog terug op het gegeven dat bijna de helft van de leden afkomstig is van buiten het dorp Weerselo, en een kwart zelfs van buiten het gebied waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt.

De betekenis van de Stifsgemeente voor Weerselo is groter dan de pakweg 100 leden die er wonen. Uit een enquête die de rooms-katholieke geloofsgemeenschap Heilige Remigius Weerselo in 2017 onder haar leden hield, bleek dat ook zij hechten aan het bestaan van de Stiftskerk. Ook niet-protestantse Weerseloërs vinden hun weg naar het Stift om allerlei culturele activiteiten bij te wonen, waaronder bijvoorbeeld de filmavonden in de Stiftsschool die vanuit de protestantse gemeente worden gehouden. Sinds 2014 draagt de gemeente bij aan de geestelijke zorg van de overwegend rooms-katholieke bewoners van het woonzorgcentrum Sint Jozef in Weerselo door middel van ‘oecumenische vieringen’ eens in de zes weken. In de Stiftskerk zijn jaarlijks oecumenische vieringen, de Stifsgemeente is present bij de 4 mei-vieringen, enzovoort. De Stiftskerk – gebouw en gemeente – heeft een bescheiden maar duidelijke plek binnen het dorp.

2.2.2 Plaats van de kerk in de omgeving

Wat we hierboven zagen voor Weerselo geldt voor heel Noordoost-Twente: een protestantse (voorheen overwegend hervormde) minderheid in een katholieke streek. Met de verschillende kleine protestantse gemeenten, met name van Tubbergen, Ootmarsum, Denekamp en Oldenzaal, onderhoudt ‘Weerselo’ goede contacten. De vijf gemeenten tezamen hebben binnen deze ‘kleine ring’ op verschillende niveaus (diaconie, kerkrentmeesters, predikanten) regelmatig collegiaal overleg. De kleine ring Noordoost-Twente maakte tot voor kort deel uit van de classis Almelo; sinds de herstructurering binnen de PKN per 1 mei 2018 is deze opgegaan in de classis Overijssel-Flevoland. In het verleden is een enkele keer formeel contact geweest met de burgerlijke gemeente Dinkelland, de laatste jaren echter niet meer.

De kerk als gebouw kent binnen Twente – en ook nog wel wijder – enige faam. Als trouwlocatie, concertzaal en voor andere gelegenheden weet men de Stiftskerk te vinden.

2.2.3 Het Stift en de Stiftskerk als toeristische plek

Het Stift is een bijzondere plek. Het gehele complex met zijn monumentale gebouwen, hoge bomen, vele groen en bos in de directe omgeving geldt al sinds 1973 als beschermd dorpsgezicht. De Stiftskerk is een rijksmonument en binnen het geheel de grootste attractie. In het toeristenseizoen is de kerk vrijwel iedere dag open voor toevallige bezoekers.

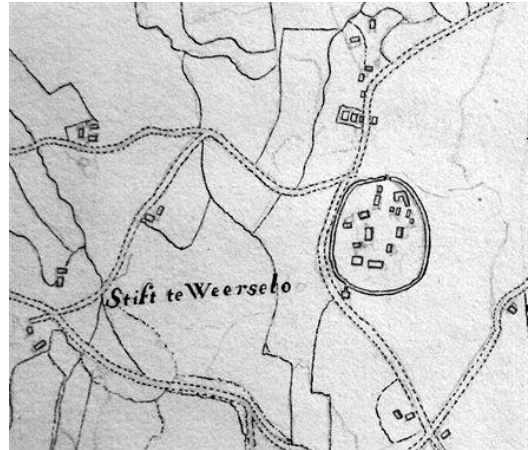
Het spreekt vanzelf dat de toeristische aantrekkingskracht ook invloed heeft op het kerkbezoek. Vanuit de recreatieparken, vooral uit de omgeving van Reutum, komen zomers, maar ook in voor- en naseizoen, toeristen naar de kerk. Dit resulteert in een gemiddeld hoger kerkbezoek dan het geval zou zijn als we het alleen van de leden moesten hebben. Was het kerkbezoek in 2017 op een gemiddelde zondag rond de 35 personen – in juni en juli liep dit op tot soms wel zeventig of tachtig personen. Op zondag 2 juli 2017 bijvoorbeeld waren er 82 bezoekers, waarvan 35 eigen leden en 47 toeristen. Sommige bewoners van vakantiebungalows beschouwen we inmiddels als seizoensleden.

Het gegeven dat de Stiftskerk een toeristisch profiel heeft, beschouwen we als een gegeven dat bij het eigene van de kerk hoort en ook een opdracht inhoudt voor de Stifsgemeente: een goede gastheer/-vrouw te zijn en een geestelijk thuis voor recreanten, vakantiegangers en andere toeristen.

2.3 Profiel

2.3.1 De biografie

De Protestantse Stifsgemeente leeft in het besef dat zij staat in een duizend jaar oude traditie, die verbonden is met deze plek in Noordoost-Twente. Zij weet zich de opvolger van de Nederlands Hervormde kerk sinds 1816, die weer de opvolger was van de Gereformeerde Kerk sinds 1626 toen het Staatse leger van Oranje-Nassau doordrong in dit deel van Twente en de bewoners van het Stift kozen voor de Reformatie. Die overgang was heel geleidelijk, zoals de gehele geschiedenis van het Stift, een leefgemeenschap van adellijke dames, een geleidelijke was. Het Stift was de voortzetting van een benedictijner klooster, dat voor de inwijding in 1152 al een christelijke leefgemeenschap was, tien jaar ervoor gestart door Hugo van Buren op de plek waar al een kerkje was. Deze kapel, vermoedelijk in vakwerk opgetrokken van eikenhout, plaggen en leem, was wellicht al honderd jaar eerder gebouwd. Eind 8^e, begin 9^e eeuw werd Twente gekerstend, door de Ier Plechelmus, Marcellinus en andere Angelsaksische zendelingen.

Dat het Stift een bijzondere plek is, ervaart iedereen die dit beschermd dorpsgezicht bezoekt, de monumentale gebouwen ziet en de omgeving op zich laat inwerken. Op bovenstaande kaart uit de 18^e eeuw zie je dat er om het Stift nog een gracht heeft gelegen, zoals met meer kloosters uit de Middeleeuwen het geval was. Deze gracht is eind 19^e eeuw gedempt, maar de ovale vorm is in het landschap nog steeds zichtbaar. Zie verder bijlage 2 voor negen eeuwen geschiedenis in vogelvlucht.

Dertig predikanten zijn er sinds de Reformatie – die op het Stift in 1626 plaatsvond – bevestigd in het ambt; hun namen staan te lezen op de eikenhouten predikantenborden die achter in de kerk hangen. Met een gemiddelde ambtstermijn van ruim dertien jaar is het verloop in de afgelopen vier eeuwen niet groot geweest. In 1991 werd hier de eerste vrouwelijke predikant (ds. Barthe Wabeke) benoemd. Kennelijk beviel het goed: daarna volgden nog drie vrouwelijke dominees. In 2018 ontstond, na het vertrek van ds. Henk Dikker Hupkes, per 1 augustus opnieuw een vacature.

Lidmaatschap van de kerk was in de lokale traditie eeuwenlang een vanzelfsprekende zaak. Ook zorg voor elkaar was in deze streek van ‘noaberschap’ normaal; deze werd niet alleen gezien als een kerkelijke opdracht en beperkte zich ook zeker niet tot de eigen geloofsgenoten. Deze traditionele vorm van (hervormd) kerklidmaatschap heeft sterke en zwakke kanten. De kracht is dat mensen hun lidmaatschap heel lang vanzelfsprekend vinden en niet snel opzeggen, al beperkt de betrokkenheid in de vorm van kerkbezoek zich in veel gevallen tot doop, huwelijk en begrafenis en soms de kerkelijke hoogtijdagen als Kerstfeest en Pasen. De zwakte is dat het geloof door dit spaarzame contact soms onvoldoende gevoed wordt en in deze tijd waarin kerk en geloof niet langer vanzelfsprekend zijn in veel gezinnen ontkerkelijk optreedt. Dit gaat ook op voor de grootste groep traditionele leden, de Weerseloërs die hier vanouds wonen en een sterke binding hebben met de agrarische sector.

Andere leden hebben zich in de loop van de afgelopen vijftig jaar in Weerselo gevestigd (import). Zij werken in allerlei sectoren: onderwijs, industrie, handel en dienstverlening. Daarnaast is er een derde groep, hiervoor al genoemd, van voorkeursleden uit omliggende plaatsen.

2.3.2 Kerkelijke typering

Als we de identiteit van de gemeente zouden moeten typeren aan de hand van de ‘profielen’ die gangbaar zijn binnen de Protestantse Kerk in Nederland (zie verderop), past *liturgisch* het beste bij ons. De viering staat centraal. De orde van dienst is gebaseerd op het ‘Oecumenisch Ordinarium’, dat stamt uit de vroege kerk en vorm kreeg in de lutherse en de anglicaanse traditie van de Reformatie. De protestantse traditie is herkenbaar in de nadruk op de Woorddienst.

Ten aanzien van de lezingen volgen we standaard het oecumenisch leesrooster (ook wel: rooster van de Eerste Dag genoemd), maar er kan van afgeweken worden. Standaard gebruiken we de *Nieuwe Bijbelvertaling* (2004) en het *Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk* (2013), maar ook hier geldt: andere vertalingen en andere liedbundels of voorstellen zijn welkom.

De kerkmuziek neemt in de liturgie van onze gemeente een belangrijke plaats in. Door samen te zingen ervaar je verbondenheid, en zoals Augustinus zei: “Wie zingt, bidt dubbel.” Daarom hecht de gemeente ook veel waarde aan bijdragen van de cantorij en andere vormen van kerkmuziek, naast kerkorgel en pianovleugel.

Profielen

De Protestantse Kerk in Nederland is vanouds een presbyteriaal-synodale kerk, met een sterk accent op de woordverkondiging op basis van de belijdenisgeschriften. De laatste decennia hebben de kerken die in de Protestantse Kerk gefuseerd zijn een veranderingsproces doorgemaakt: er is een sterke nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenteleden; verschillen in geloofsopvattingen worden steeds meer zichtbaar. In hoofdlijnen kennen we twee organisatievormen van gemeenten: de geografische en de mentale. En we kennen gemeenten in allerlei soorten en maten. We onderscheiden zes profielen:

- *Het klassiek-gereformeerde profiel.* Centraal staat de woordverkondiging. Het Woord laat mensen hun nood (de zonde) kennen, maar ook hoe zij daaruit verlost kunnen worden door het werk van Christus. Er is veel aandacht voor het pastoraat. Ook de heiliging van het leven is belangrijk: de geboden als leefregel.
- *Het oecumenisch-apostolaire of diaconale profiel.* Vooral zichtbaar in steden. De kerk is er voor anderen, voor de wereld, gericht op heelheid, gerechtigheid en vrede. Kernwoorden in dit model zijn: openheid, vrijheid, dienstbaarheid en solidariteit.
- *Het evangelische profiel.* De nadruk ligt op persoonlijke bekering en wedergeboorte. Uitgangspunt voor het dagelijks leven is de persoonlijke relatie met God in de ontmoeting met Jezus Christus. Er is veel aandacht voor bijbelstudie en ontmoeting in kleine groepen. De nadruk ligt op het ‘ambt van alle gelovigen’. Er is een eigen ‘evangelische’ liedbundel.
- *Het conciliaire profiel.* De kerk is een zoekgemeenschap. Deze staat een open en plurale leergemeenschap voor, met volop ruimte voor communicatie en dialoog. Geloven als zoektocht. Er is een veelheid aan geloofsuitingen, zoals ook de bijbel een verzameling is van zeer uiteenlopende geloofsgetuigenissen.

- *Het liturgisch profiel.* De viering staat in dit model centraal. De werkwoorden vieren-leren-dienen-delen zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden, maar wel in deze volgorde. Er is veel aandacht voor de functie van het kerkgebouw.
- *Het profiel van 'Kerk met een aanbod'.* De dominee is beschikbaar voor leden en niet-leden. De kerk als dienstverlenend instituut, waarbij de behoeften van mensen centraal staan. Dat betekent begeleiding bij overgangs- en crisissituaties en bijvoorbeeld aandacht voor zoekers naar zingeving.

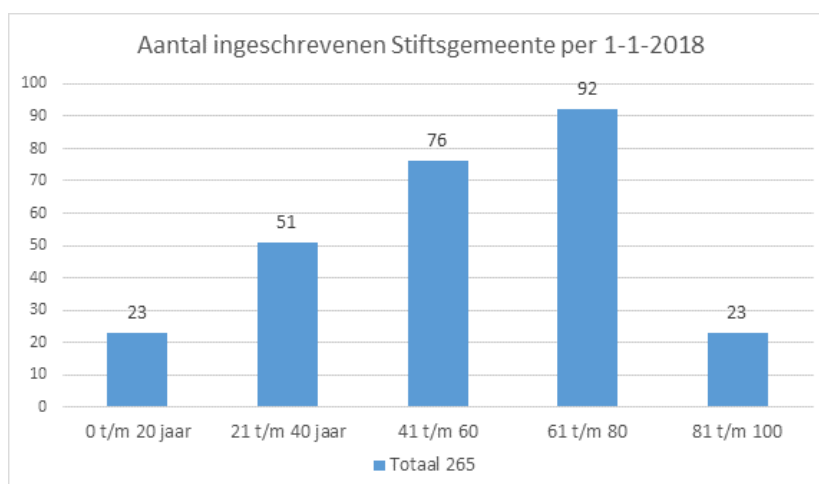
In de profielen hierboven herkennen we ons naast het 'liturgische profiel' ook in het conciliaire profiel en in het profiel van 'kerk met een aanbod'. Dat is ook logisch: geen enkele gemeente zal alleen maar kenmerken van één typering hebben. Een open karakter en de bereidheid tot verandering behoren zeker ook tot de kenschets van de Stiftinggemeente.

Leerhuis

De bestaande kerkelijke activiteiten van de Stiftinggemeente staan voldoende beschreven in het jaarlijks uitgebrachte 'Kerkenwerkboek'. Maar voor het totaalbeeld willen we hier vermelden dat binnen de Stiftinggemeente, naast de zondagse en speciale diensten en de activiteiten die verderop nog genoemd worden, ook een zogenaamd 'leerhuis' bestaat: een goed lopend programma van gespreksgroepen en filmvoorstellingen met gemiddeld 25 bezoekers.

2.3.3 De kerkelijke kaart

De Protestantse Stiftinggemeente Weerselo is een kleine gemeenschap, waarvan de leden vooral in Weerselo wonen, maar ook in de dorpen rondom en een opmerkelijk deel zelfs in plaatsen verder weg, zoals we in § 2.2.1 verteld hebben. De gemeente bestaat uit 207 leden (peildatum 1-1-2018), maar als we de 'blijkgevers' en meegeregistreerden meetellen komen we in totaal op 265 ingeschreven personen. Hiervan zijn er 101 belijdend lid en 106 dooplid. Als we kijken naar de leeftijdsverdeling zien we dat de grootste groep (92) valt binnen de leeftijdscategorie 61 tot 80 jaar en daarmee hebben we gelijk het probleem van de vergrijzing in beeld gebracht; zie ook het diagram hieronder.

Ook wie niet veel inzicht heeft in statistiek kan zien dat de gemeente in de loop van de tijd steeds kleiner zal worden, tenzij er opeens veel leden bij komen, wat niet waarschijnlijk lijkt. De oorzaak ligt voor het grootste deel buiten de gemeente: er is in de hele westerse wereld al

decennia een maatschappelijk-culturele trend van ontkerkelijking gaande. Deze trend vlakt nu wel af, maar een tegengestelde beweging zien we vooralsnog niet.

Ontkerkelijking

Het Sociaal Cultureel Planbureau voorspelde dat in 2020 zo'n 72% van het Nederlandse volk buitenkerkelijk zal zijn – het percentage dat nu al voor de jongeren geldt. Uit onderzoek blijkt dat de oorzaak van deze afnemende kerkelijke betrokkenheid meestal niet ligt aan de bestaande kerken. Desgevraagd vindt men het geloof wel belangrijk, maar 50% van de ondervraagden mist de discipline om naar de kerk te gaan, 17% ervaart een drempel om naar de kerk te gaan, 15% geeft aan vervreemd te zijn van het Evangelie en Bijbel en wil zich er niet opnieuw in verdiepen.

In Weerselo en omgeving komen vanzelfsprekend veel gemengde huwelijken voor: huwelijken waarin de partners een verschillende kerkelijke achtergrond hebben, meestal rooms-katholiek en protestant. Sommigen denken dat dit mede bijdraagt tot ontkerkelijking; het paar kiest niet voor een van de kerken (of voor beide kerken), maar doet er maar helemaal niet meer aan. Toch zijn de aanwijzingen hiervoor niet sterk. We zien ook wel dat ouders uit zo'n gemengd huwelijk juist hun best doen om de christelijke traditie door te geven, soms met nadruk op een van de kerken.

Kerkbezoek

Het gemiddelde aantal bezoekers van een zondagse kerkdienst in 2017 was 35. Hiervan waren 21 personen gemeenteleden en 14 'bezoekers' van buiten. In paragraaf 2.2.2 bespraken we al het 'toeristische profiel' van de Stiftskerk. Dit betekent ook dat het gemiddelde zondagse kerkbezoek in het zomerseizoen aanzienlijk hoger ligt dan in de winter. Andere goedbezochte diensten in 2017 waren Pasen (61), het traditionele *Festival of Nine Lessons & Carols* op de laatste adventszondag (99) en de Kinder-kerstavond (115).

Toch loopt het kerkbezoek langzaam maar zeker terug. Acht jaar geleden lag het zondagse bezoekersaantal gemiddeld bijna 10 personen hoger, waarbij opvalt dat niet het aantal toeristen terugloopt, maar juist het aantal eigen leden.

2.3.4 Een sterkte-zwakteanalyse

Zoals ieder bedrijf en iedere beweging of organisatie heeft ook een plaatselijke kerk sterke en zwakke punten. Het loont de moeite te proberen die op het spoor te komen, omdat het helpt om de vinger te leggen op kansen en bedreigingen. Ook binnen de klankbordgroep hebben we dit besproken; dit leidde tot de volgende observatie.

De sterke kanten

- prachtig kerkgebouw en kerkelijke ruimte (school) in een schitterende omgeving
- een ledenbestand dat vooralsnog groot genoeg is
- de kerk vervult een functie voor toeristen, ook op zondagochtend, gedurende drie à vier zomermaanden
- ruimdenkend, gastvrij, betrokken
- verzorgde kerkdiensten die op een gemiddelde zondag 35 bezoekers trekken
- een kleine maar vaste groep van (nu) tien kinderen, die circa tien keer per jaar een kindernevendienst bijwoont, met groeimogelijkheden

- succesvolle activiteiten buiten de eigen kerkdiensten, waarbij ook mensen ‘van buiten’ betrokken zijn

De zwakke kanten (knelpunten)

- vergrijzing: voornamelijk 60+ in de kerk
- kerkelijke activiteiten worden telkens door dezelfde kleine groep actieve mensen uitgevoerd
- grote moeite om nieuwe ambtsdragers te vinden, voortdurende onderbezetting
- bij de jongere generatie is weinig kennis van Bijbel en kerk, bij kinderen nog minder
- sommige activiteiten hangen sterk af van de aanwezigheid van de dominee
- goed beheer en onderhoud van het rijke cultuur-historische bezit vraagt in verhouding veel tijd en expertise
- de financiële onderbouwing vraagt continue aandacht

Voorlopige conclusie: De Stifsgemeente is nog vitaal en ook taai genoeg om zelfstandig door te gaan, ook als het allemaal wat minder wordt.

Sommige van de hierboven genoemde punten komen verderop nog aan bod.

2.4 Missie

We hebben in dit hoofdstuk onze roeping als gemeente geformuleerd, die geplaatst binnen de context van Weerselo en Noordoost-Twente en gerelateerd aan ons profiel. Dit helpt ons onze missie in een vijftal punten te beschrijven.

- We willen in de Stifskerk de lofzang gaande houden, met respect voor het verleden en open naar de toekomst.
- Het Stift biedt ons een plek voor rust, bezinning en inspiratie; de Bijbel is daarbij onze eerste bron.
- Wij voelen ons thuis binnen het huidige liturgische profiel, en blijven op zoek; er is binnen de gemeente ruimte voor een veelheid aan geloofsovertuigingen en aandacht voor zoekers naar zingeving.
- Wij zijn kerk-voor-de-wereld: ook niet-leden zijn welkom bij vieringen en activiteiten.
- Als gemeente erkennen wij een extra opdracht ten aanzien van toeristen: wij willen een kerkelijk thuis bieden voor vakantiegangers en recreanten.

3. Organisatie

3.1 Klimaat

Klimaat heeft betrekking op de *manier* waarop we binnen de gemeente invulling willen geven aan onze missie om samen kerk te zijn. Het is lastig om dat organisatieklimaat binnen de Stiftsgemeente in een paar woorden te typeren. In het algemeen kun je zeggen dat de meesten vooral gericht zijn op ‘doen’. Geen grote woorden, geen beleidsplannen (zoals dit), maar gewoon aan de slag.

Dat heeft als voordeel dat dikwijls veel mensen voor een korte klus te vinden zijn. En ook dat sommige mensen bereid zijn langdurig verantwoordelijkheid te dragen voor taken. Een nadeel is dat niet altijd voldoende beleidsmatig wordt gedacht: moet er iets gedaan worden, waarom en hoe dan?

Heel veel organisatorische taken worden op een bepaalde manier uitgevoerd omdat het altijd zo gegaan is: de macht der gewoonte. Soms is dat goed: het ‘draaiboek’ ligt vast en de klus kan geklaard worden. Een nadeel kan zijn dat vernieuwing, oog voor een andere aanpak, of inschakeling van andere mensen soms achterwege blijft.

Waarden als ‘samenwerking’, ‘openheid’ en ‘vertrouwen’ worden breed gedeeld. Gedrag dat we willen aanmoedigen is gericht op directe communicatie, delen van informatie en elkaar succes gunnen. We moeten meer dan voorheen denken met het oog op de toekomst en nieuwe mensen bij het werk betrekken.

3.2 Leiding

De kerntaak van de kerkenraad bestaat in ieder geval uit twee aspecten: ‘richting geven’ en ‘lopende zaken afhandelen’. Hetzelfde geldt feitelijk voor de colleges van diakenen en kerkrentmeesters (en zelfs voor de dominee). De stijl van leidinggeven kan verschillen, en iedereen zal het op zijn of haar eigen wijze doen, maar het is goed beide zaken in het oog te houden. Dat is binnen een college overigens niet alleen een taak van voorzitter en secretaris, maar evenzeer een verantwoordelijkheid van de overige leden.

3.3 Structuur

Wij kennen binnen de Stiftsgemeente een traditionele structuur van een kerkenraad, waarbinnen vertegenwoordigd zijn de colleges van diakenen en kerkrentmeesters. Omdat het beheer van het Stift, eigendom van de Stiftsgemeente, een aparte taak is, werd al in 1983 daarvoor een aparte beheersstichting opgericht. In de praktijk zijn de kerkrentmeesters tevens het bestuur van deze stichting.

Daarnaast kent de gemeente een aantal werkgroepen en commissies; zie daarvoor het jaarlijks verschijnende Kerkenwerkboek.

Tot op heden is aan de gemeente een predikant verbonden, de laatste decennia voor 50%, gehuisvest in de eigen pastorie op het Stift. De predikant maakt deel uit van de kerkenraad.

Tevens is aan de gemeente een cantor-organist als zzp'er verbonden; hij bespeelt op zondag het orgel en repeteert vrijwel wekelijks met de cantonier.

Sinds medio 2015 beschikt de gemeente niet meer over een betaalde koster. De zondagse kosterstaken worden nu bij toerbeurt verricht door twee à drie vrijwilligers; zij ontvangen hiervoor een bescheiden vrijwilligersvergoeding.

De kerkenraad bestaat minimaal uit acht personen: 3 diakenen, 2 ouderlingen, 2 ouderlingen-kerkrentmeesters en 1 predikant. De kerkenraad kiest uit zijn midden een voorzitter (preses), een secretaris (scriba) en een ‘bijzitter’ (assessor). In het dagelijks bestuur (moderamen) hebben bij een kleine kerkenraad ten minste een predikant, een ouderling of een ouderling-kerkrentmeester en een diaken zitting (Kerkorde 4.8.2).

3.4 Kerntaken ambtsdragers

Het zal voor de meesten wel duidelijk zijn wat de taken zijn van de diverse ambtsdragers, maar voor alle duidelijkheid geven we een korte opsomming.

Diakenen

De diakenen maken in hun werkzaamheden de diaconale roeping van de gemeente waar: “De gemeente vervult haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld door in dienst van barmhartigheid en gerechtigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van de gerechtigheid van God waar onrecht geschiedt” (Kerkorde X.2). Naast collecteren en oog hebben voor de behoeftigen binnen de gemeente, betekent dit ook zorg dragen voor en assisteren bij het avondmaal. Het college van diakenen gaat over zijn eigen financiën.

Ouderlingen

Ouderlingen zijn in het bijzonder geroepen tot zorg voor de gemeente als gemeenschap, het dragen van medeverantwoordelijkheid voor de bediening van Woord en sacramenten, de herderlijke zorg en toerusting van de gemeente. Oftewel: zorgen voor het geheel, meehelpen aan de kerkdienst en waar nodig gemeenteleden bezoeken.

Ouderlingen-kerkrentmeesters

Ouderlingen-kerkrentmeesters zijn in het bijzonder geroepen tot de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente. Dus: beheer geld en goederen, Kerkbalans, contracten, verhuur, pacht, betalingen, begroting en jaarrekeningen, et cetera.

Predikant

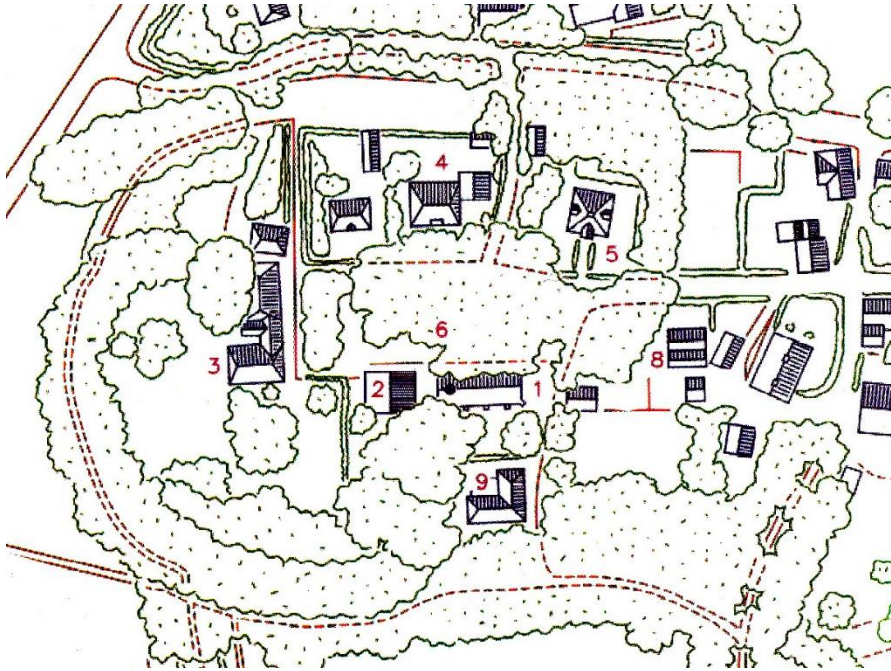
De predikant is in het bijzonder “geroepen tot de bediening van Woord en sacramenten, de verkondiging van het woord in de wereld, herderlijke zorg en het opzicht en het onderricht en de toerusting” (Kerkorde V.3). Oftewel: leiden kerkdiensten, naar buiten treden namens de kerk, bezoekwerk, crisispastoraat, catechisatie, gespreksgroepen en dergelijke.

4. Beheer

4.1 Bestaande situatie

Het Stift kent een lange historie, maar vrijwel altijd is het beheer van het Stift in enge zin – het voormalige kloosterterrein, de kerk en de gebouwen – in één hand gebleven. Dit heeft als gelukkig gevolg gehad dat het historische karakter goed bewaard is gebleven.

De kerk voert het beheer over het Stiftsterrein met alle grasvelden, heggen, bomen en paden, en het parkeerterrein. Daarnaast zijn er een begraafplaats en het bos erachter, en buiten het Stift diverse percelen pachtgrond.

Arbeidsintensiever is nog het beheer van de Stiftskerk zelf (het Stift 11, nr. 1 op het kaartje), de school (kerkelijke ruimte, het Stift 9, nr. 9 op kaartje), het gebouwtje (het Stift 5, op kaartje rechts v.d. kerk) en de Bentheimer Put (het Stift 11, nr. 6 op kaartje). Al deze zaken kosten alleen maar geld en leveren financieel gezien niet veel op.

Dan zijn er nog tien woningen/panden die min of meer commercieel worden verhuurd: Het Stift 3 (Brouwershuis, nr. 8 op kaartje), Het Stift 4 (de pastorie, nr. 5 kaartje), Het Stift 6 ('postkantoor', nr. 4 kaartje - rechts), Het Stift 6a (nr. 4 kaartje links), Het Stift 8 (links van nr. 4 kaartje), Het Stift 13 (de Stiftsschuur, nr. 2 op kaartje), Het Stift 15 (eerste Stiftshuis, nr. 3 kaartje), Het Stift 17-19 en Het Stift 21 (allebei naast het eerste Stiftshuis, zie foto) en Het Stift 23 (*Spieker*, het losstaande huis naast het Stiftshuis).

Omdat een goed beheer veel werk betekent en niet per se een erg kerkelijke taak is, werd in 1983 de Stichting het Stift Weerselo opgericht, door een statutenwijziging in 1992 formeel omgezet in de *kerkelijke* stichting en vanaf dat moment ook

'Hervormde Stichting het Stift Weerselo' geheten. Het doel van de stichting was en is het

beheer en de exploitatie van de onroerende goederen ten behoeve van de gemeente en het doen van uitkeringen uit haar exploitatieresultaat aan de kerkelijke gemeente.

Het voordeel van een aparte stichting was dat daardoor ook niet-kerkrentmeesters als bestuursleden zouden kunnen worden aangetrokken. Bovendien was er nog een financieel voordeel in verband met een lagere afdracht aan de landelijke kerk.

4.2 Relatie Stiftsgemeente en het Stift

In de voorgaande paragraaf is duidelijk geworden dat het beheer van het onroerend goed veel bestuurskracht vraagt van de Stiftsgemeente. Daarom willen we de relatie tussen de kerkelijke geloofsgemeenschap – Protestantse Stiftsgemeente Weerselo – en het cultureel erfgoed het Stift uitdrukkelijk ter sprake brengen. In de gesprekken en in de beleving van veel mensen, ook van leden, vallen die twee nog weleens samen. Dat is op zichzelf ook niet verwonderlijk, want de kerk staat op het Stift en het centrum van het Stift is in eigendom en beheer van de kerkelijke gemeente. Toch zijn het twee verschillende zaken.

In schema:

ONDERSCHEID KERK EN HET STIFT	
Kerk: Protestantse Stiftsgemeente	Stift: cultureel erfgoed
Gemeenschap van mensen rond het evangelie van Jezus Christus	De plek van het voormalige klooster (sinds 1152) en adellijk Stift (sinds 1523)
200 tot 300 mensen	Kerkgebouw, school, gebouwtje, put, terrein, paden, bomen, bos, begraafplaats en tien woningen
Vieren: wekelijkse eredienst	Beschermde dorpsgezicht (sinds 1973)
Delen en dienen: omzien naar elkaar, pastoraat, diaconaat	Sommige gebouwen zijn rijksmonument
Leren: gespreksgroepen, filmavonden e.d.	Beheer is arbeidsintensief

De kolommen links en rechts hebben inhoudelijk vrijwel niets met elkaar te maken, maar toch zijn ze nauw met elkaar verweven. De kerk, de school en de begraafplaats worden gebruikt door de kerkelijke gemeente en het rendement van het Stift zorgt er al heel lang voor dat de kleine gemeente in stand gehouden kan worden, met een eigen dominee, cantor-organist (en tot voor kort een koster).

Eeuwenlang werd het onroerend goed beheerd door de kerkvoogden, tegenwoordig kerkrentmeesters geheten, sinds vorige eeuw met een beheersstichting als tussenschakel zoals in de vorige paragraaf beschreven. Een van de voordelen van die stichting kon zijn dat ook niet-kerkrentmeesters hier bestuurslid van konden worden, ook als zij geen lid van de kerk waren. Hierdoor zou uit een groter reservoir aan geschikte bestuurskandidaten geput kunnen worden. In de praktijk is dat niet gelukt.

Alle kerkrentmeesters tezamen vormen tevens het bestuur van de stichting. Op dit moment zijn er officieel twee ouderling-kerkrentmeesters; zij maken q.q. ook deel uit van de kerkenraad, die formeel de grote besluiten van de kerkrentmeesters (begroting, jaarrekening e.d.) moet goedkeuren.

Overigens zijn er naast de twee ouderling-kerkrentmeesters gelukkig wel anderen die deel uitmaken van het College van Kerkrentmeesters (CvK) en verschillende taken verrichten.

Probleem van deze situatie

Het beheer van het Stift zou, met alles wat er bijkomt, gemakkelijk een dagtaak kunnen zijn, en het vraagt om veel kennis en expertise op verschillende terreinen. De laatste jaren draait het redelijk goed, mede dankzij de voortdurende ondersteuning van enkele adviseurs binnen het CvK, dat dus tevens het bestuur van de Hervormde Stichting het Stift Weerselo vormt, en dankzij het uitbesteden van een aantal taken (deel financiële administratie, groenbeheer, afhandeling huurovereenkomsten).

In de afgelopen jaren is het een enkele keer ook minder voorspoedig gegaan, met als gevolg dat er soms negatieve consequenties en ongewenste financiële risico's ontstonden, met name op het gebied van liquiditeit. Allerlei regelgeving en eisen van goed bestuur zijn een stuk ingewikkelder geworden. Op steeds meer gebieden wordt professionaliteit verwacht die van vrijwilligers soms moeilijk geleverd kan worden.

Het probleem blijft dat voor het beheer maar uit een heel klein bestand aan kandidaten geput kan worden (leden van de gemeente) en dat er vrijwel niemand gevonden kan worden. Veel uitbesteden heeft ook nadelen (kost geld) en het CvK en uiteindelijk de Kerkenraad blijft eindverantwoordelijk. Kortom, een zware last die de Stiftsgemeente op termijn in de problemen zou kunnen brengen.

Oplossingsmogelijkheden

In de klankbordgroep hebben we uitvoerig over bovenstaand probleem gesproken en mogelijkheden tegen het licht gehouden die misschien een oplossing zouden kunnen zijn. Zo is de oude gedachte besproken om meer mensen van buiten de kerk bij het bestuur van de *Hervormde Stichting het Stift* te betrekken. In het verleden is dat niet gelukt. Toch lijkt het de moeite waard om na te gaan of dit oorspronkelijke idee nieuw leven ingeblazen kan worden. Aanvulling van het bestuur met bijvoorbeeld een jurist/notaris zou een belangrijke aanvulling van expertise voor het beheer van het Stift betekenen. Wel zal in het oog gehouden moeten worden dat het merendeel van het bestuur uit kerkrentmeesters of kerkenraadsleden moet blijven bestaan.

Bij het denken over het beheer dient ook nauw contact te worden onderhouden met de *Stichting Vrienden van het Stift*, die immers het helpen bewaren van de monumenten op 'het Stift' en de om het kerkplein gelegen andere gebouwen als doelstelling heeft. Deze Vriendenstichting beschikt over een substantieel vermogen en is in beginsel bereid jaarlijks de Hervormde Stichting het Stift – en dus de Stiftsgemeente – financieel te ondersteunen. Wellicht van even groot belang is het netwerk en de expertise waarover binnen de Vriendenstichting gebruik kan worden gemaakt.

Op het gebied van beheer van onroerend goed zou ook nauwer samengewerkt kunnen worden met buurgemeenten binnen de Ring Noordoost-Twente, of met een of twee van deze gemeenten. Maar het gaat om veel details en ook hier blijft het CvK en uiteindelijk de Kerkenraad eindverantwoordelijk, dus is het de vraag of dat minder werk zou opleveren.

Ook is overwogen of het wenselijk zou zijn om het beheer van een deel van het Stift in handen te geven van het *Kantoor der Kerkelijke goederen* (KKG), een rentmeesterkantoor voor PKN-gemeenten. Ook hiervoor geldt: het kost geld, en je blijft er als eindverantwoordelijke toch werk aan houden.

Een radicalere oplossing zou zijn om het Stift, of een deel ervan – bijvoorbeeld met uitzondering van kerk en school – over te dragen aan een organisatie die zich toegelegd heeft

op het beheer van cultureel erfgoed. Zo mogelijk met afspraken over de kwaliteit van het beheer en een jaarlijkse rendementsafdracht aan de kerk. Denk bijvoorbeeld aan de *Stichting Edwina van Heek* (Zonnebeek, Singraven) of de *Stichting Twickel*. Nadelen: genoemde organisaties hebben waarschijnlijk weinig affiniteit met de kerk; bovendien mogen statutair geen kerkelijke goederen worden vervreemd (= overgedragen aan derden) zonder toestemming van het ‘Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken’ (RCBB), een belangrijke toezichthouder vanuit de landelijke PKN.

Een variant hiervan die mogelijk wel in aanmerking kan komen is om het Stift, of een deel ervan, over te dragen aan de stichting Fundatie voor Hervormden te Tubbergen. Deze stichting uit 1855 heeft als hoofddoelstelling het bevorderen van het protestantisme in Noordoost-Twente. Jaarlijks besteedt ze een deel van haar rendement aan dat doel. Zij beheert nu al een grote hoeveelheid onroerend goed. De zeven leden van het bestuur zijn allemaal afkomstig uit Overijssel en betrokken bij de Protestantse Kerk. Zij werken bovendien nauw samen met andere protestantse fondsen, onder andere de Maatschappij van Welstand. Een nadeel is natuurlijk dat je als Stiftsgemeente de directe zeggenschap verliest. Deze overdracht zou wel goedgekeurd kunnen worden door het RCBB, omdat de Fundatie een nauw met de PKN samenwerkende organisatie is. Ook zijn langlopende afspraken over een jaarlijkse donatie uit het rendement aan de gemeente wel denkbaar. Voor alle duidelijkheid: overdracht van het Stift of een deel ervan aan de Fundatie is de komende jaren absoluut niet aan de orde, maar zou in de toekomst een mogelijkheid kunnen zijn om verantwoord beheer te waarborgen.

4.3 Geldwerving

De gemeente verwerft geld op verschillende manieren. Enkele mogelijkheden kunnen beter worden benut.

- De exploitatie van het onroerend goed is hiervoor al besproken. Bij goed beheer levert dit jaarlijks enig rendement op.
- Daarnaast noemen we expliciet de verhuur van kerk en school. De bezetting buiten het eigen gebruik is nu spaarzaam. Meer verhuur zou een aardige inkomstenbron kunnen betekenen. Nadeel is wel dat het ‘managen’ van grotere verhuur weer meer werk voor vrijwilligers oplevert, terwijl de gemeente het nu maar nét klaarspeelt met het bestaande aantal vrijwilligers. Denk aan de praktische consequenties: sleutelbeheer, verwarming, koffie/thee, inrichting, apparatuur/hulpmiddelen, schoonmaken, opruimen, afwassen.
- Collectegelden. De mogelijkheid van de aanschaf van collectebonnen zou meer gecommuniceerd kunnen worden. Ook is het goed om op de hoogte te blijven van de mogelijkheid om digitaal te doneren tijdens of na de kerkdienst. Elders in het land is dit in opkomst.
- Actie Kerkbalans. De hernieuwde inspanning in 2017 en 2018 om mensen te wijzen op de noodzaak om onze kerk met een jaarlijkse financiële bijdrage (‘levend geld’) in stand te houden, heeft vrucht afgeworpen. Het blijft van belang om dit jaarlijks te herhalen en de urgentie te onderstrepen. De jaarlijkse bijdrage voor vijf jaar vastleggen als ‘periodieke gift’ maakt het gehele bedrag aftrekbaar en maakt daardoor wellicht een hogere bijdrage mogelijk.
- Legaten en erfstellingen. De landelijke kerk biedt informatiemateriaal aan waarin de mogelijkheden om de kerk via een legaat of erfstelling op te nemen in het testament wordt

uitgelegd. Deze mogelijkheid onder de aandacht van leden brengen moet zorgvuldig worden begeleid.

- De mogelijkheden om bij het beheer en de organisatie van activiteiten gebruik te maken van subsidiemogelijkheden en schenkingen uit allerlei fondsen kunnen beter benut worden dan tot nu toe gebeurt.

5. Communicatie

De gemeente probeert haar leden en belangstellenden zo goed mogelijk te informeren met behulp van:

- *Kerkenwerkboek*, waarin we de leden en belangstellenden wegwijs maken in de gemeente en hen op de hoogte stellen van bijna alle activiteiten die in een seizoen plaatsvinden.
- *Ringspraak*, het kerkblad van de Kleine Ring, waarin actuele informatie staat over de diensten, het pastoraat, het diaconaat, het leerhuis en dergelijke. Hierop moet men geabonneerd zijn. Het Weerselo-gedeelte verschijnt ook als pdf (downloadbaar) op onze website.
- *Website* www.stiftsgemeente.nl, waarop veel over de Stiftsgemeente te vinden is en in ieder geval de activiteiten voor de komende vier weken staan aangegeven.
- *'t Beukske*, een weekblad dat bezorgd wordt in het dorp Weerselo. Hierin staat info over de zondagse dienst en activiteiten in de betreffende week.
- *Vitrinekastje* aan de buitenmuur van de kerk, waarin het rooster hangt van de eerstvolgende diensten en overige activiteiten.
- *Huis-aan-huisbladen*, waarin de diensten staan aangekondigd en soms een artikel om een bijzondere dienst of leerhuisavond onder de aandacht te brengen.
- *TC Tubantia*, idem.

Ook digitaal

Communicatie is essentieel voor het bestaan van de gemeente. We dienen ervoor te zorgen dat deze niet te veel intern gericht is: de inhoud moet altijd ook uitnodigend zijn voor geïnteresseerde buitenstaanders. De vele kanalen die nu gebruikt worden zijn nodig en toch nog onvoldoende. Moderne mensen (en die hebben we ook binnen de gemeente) doen veel digitaal. We kunnen onmogelijk alle moderne media (Facebook, Twitter, Instagram e.d.) bedienen, maar een e-mailnieuwsbrief staat al jaren hoog op het verlanglijstje. In combinatie met onze website, die ook een vernieuwing ondergaat, zou dat een welkome aanvulling zijn.

6. Samenwerking met andere gemeenten en kerkgenootschappen

6.1 Oecumenische samenwerking

Binnen Weerselo is in de loop der jaren een goede verstandhouding opgebouwd met de Rooms-katholieke geloofsgemeenschap Heilige Remigius Weerselo (die deel uitmaakt van de Parochie Heilige Plechelmus Oldenzaal). De RK kerk is binnen Weerselo de dominante volkskerk, maar de Stiftskerk heeft daarnaast wel een eigen plek weten te verwerven. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de ruimte die wekelijks ingeruimd is in 't Beukske, van oudsher het Parochieblad.

Jaarlijks wordt in de Stiftskerk een gezamenlijke oecumenische viering gehouden in het kader van de Week van gebed voor de eenheid, meestal de derde zondag van januari. Iemand vanuit de Stiftskerk legt jaarlijks samen met een vertegenwoordiger van de geloofsgemeenschap Heilige Remigius een krans bij het 4 mei-monument ter gelegenheid van de dodenherdenking. Eens in de vijf jaar gaat aan deze herdenking een kerkelijke viering vooraf, afwisselend geleid door een voorganger vanuit de rooms-katholieke of protestantse gemeenschap.

Zoals eerder (§2.2.1) vermeld verzorgt 'de Stiftskerk' een keer in de zes weken een oecumenische viering in woonzorgcentrum Sint Jozef in Weerselo.

En ten slotte moet het initiatief 'de kerk uitlopen' genoemd worden, een meditatieve wandeling op een zaterdagochtend met voorafgaand een kort samenzijn in een kerk of kapel. Dit initiatief dat wij in 2015 startten, is een samenwerkingsproject geworden van voorgangers en leden van Parochie Lumen Christi locatie Ootmarsum, de Protestantse Gemeente Ootmarsum, de Rooms-katholieke geloofsgemeenschap Sint Remigius Weerselo en de Protestantse Stiftinggemeente Weerselo. Een en ander vindt nu drie keer per jaar plaats.

Binnen de voormalige gemeente Weerselo zijn geen andere kerkgenootschappen.

6.2 Samenwerking binnen de Ring Noordoost-Twente

Al heel lang werken de protestantse (voorheen hervormde) gemeenten in Tubbergen, Ootmarsum, Denekamp, Oldenzaal en Weerselo op velerlei gebied samen. De predikanten vormden samen lange tijd een intervisie- en studiegroep, de diaconieën wisselen uit en zoeken gemeenschappelijke projecten, en ook de kerkrentmeesters delen met enige regelmaat hun ervaringen.

In 2016, toen duidelijk werd dat binnen twee jaar alle predikanten in deze vijf gemeenten zouden vertrekken, zijn gesprekken gevoerd over eventuele nauwere samenwerking, waarbij gesproken is over een combinatie van gemeenten. Oldenzaal, Tubbergen en ook Denekamp kwamen al snel tot de conclusie dat het in de huidige situatie voor deze gemeenten beter zou zijn om opnieuw een eigen predikant te beroepen.

6.3 Bijzondere samenwerking met de Protestantse Gemeente Ootmarsum

De gesprekken met de Protestantse Gemeente Ootmarsum zijn doorgedaan. Sinds de zomer van 2017 is er in Ootmarsum een vacature. Om alle opties een kans te geven heeft Ootmarsum ervoor gekozen om een afspraak te maken met een waarnemend predikant (40%) voor ten minste een jaar. Dit geeft Ootmarsum en ook Weerselo de tijd om samen na te denken over een combinatieafpraak om gezamenlijk een predikant te beroepen. De

gemeenten hebben het nodige gemeen en lijken in een aantal opzichten op elkaar. In het voorjaar van 2018 is deze zoektocht nog gaande. Daarnaast houden beide gemeenten ook de optie open dat uiteindelijk toch gekozen zal worden voor een ‘eigen’ deeltijdpredikant. Binnen de klankbordgroep is geopperd dat het verstandig zou kunnen zijn om – als de combinatie met Ootmarsum niet door zou gaan – voor eventuele samenwerking ruimer om ons heen te zien en bijvoorbeeld ook Borne niet uit te sluiten.

Voor- en nadelen

Samen een dominee delen is op zichzelf niet ingewikkeld, dit gebeurt binnen de kerk al veel langer. In de Kerkorde is er een artikel over opgenomen, ordinantie 2 artikel 15, zie bijlage 3. Het heet een ‘combinatie van gemeenten’, maar de gemeenten behouden in de combinatie hun zelfstandigheid, elk met hun eigen kerkenraad en de andere organen.

Ze hebben alleen de predikant gemeenschappelijk. Daarom moeten vooraf afspraken gemaakt worden over de kerkdiensten, het pastoraat en overige werkzaamheden, de verdeling van de kosten, de woonplek enzovoort. Een van de twee gemeenten neemt de taak op zich om de financiële administratie en kostenvergoeding met betrekking tot de predikant te regelen. De andere gemeente betaalt haar deel van de kosten aan de ander. Als er sprake is van een gemeenschappelijk beroepingsproces, moet je dat ook vooraf afspreken. De afspraken worden vastgelegd in een overeenkomst. Een keer per jaar vergaderen de kerkenraden samen om alles te bespreken.

De voordelen van samen een dominee beroepen in plaats van allebei twee deeltijders kan zijn dat je uit een groter bestand van (goede) kandidaten kan kiezen, predikanten die in de kracht van hun leven gemotiveerd aan het werk gaan en kans zien om efficiënt zaken te combineren. Normaliter is een 50%-aanstelling niet voldoende om een norminkomen te halen. Een predikant kan in zijn/haar persoon ook beter overzien of andere zaken binnen de twee gemeentes samen gedaan kunnen worden, en ervaringen doorgeven. Als de Stifting gemeente vanwege de financiële vooruitzichten gedwongen wordt om te kiezen voor een 40%- of een 33,4%-post zal het helemaal moeilijk worden om zonder een combinatie een geschikte kandidaat te vinden.

Ook als de twee gemeenten ervoor kiezen om toch te zoeken naar een eigen deeltijder kan het verstandig zijn om samen op te trekken en zaken uit te wisselen, omdat de vacature-omschrijvingen ongetwijfeld op elkaar zullen lijken.

In dat geval zou de gemeente ervoor kunnen kiezen om de toekomstige predikantsplaats toch op 50% te houden. Zo nodig kan een beroep gedaan worden op de Stichting Vrienden van het Stift voor een jaarlijkse financiële aanvulling of een borgstelling, om een ‘verklaring van solvabiliteit’ te verkrijgen van het regionaal college behandeling beheerszaken.

7. Beleidsvoornemens

Het is makkelijk om aan het eind van zo'n verhaal een lange opsomming te geven van wat beter moet en we anders gaan doen. *Te* makkelijk, omdat papier geduldig is en er feitelijk bij het goedkeuren van een beleidsplan geen andere situatie is ingetreden. Daarom willen we ons hier beperken tot slechts vijf punten als leidraad voor toekomstig beleid. Het zal duidelijk zijn dat al die andere zaken waarvan we vastgesteld hebben dat het anders of beter kan ook van belang blijven.

1. We gaan de lofzang op het Stift gaande houden! (§ 2.1 en 2.4)
2. We aanvaarden uitdrukkelijk de opdracht waarvoor we ons gesteld zien: ook een kerkelijk thuis te zijn voor vakantiegangers (§ 2.2.2 en 2.4).
3. We blijven binnen de gemeenschap werken aan een sfeer van openheid en vertrouwen en kiezen voor directe communicatie en het delen van informatie (§ 3.1).
4. We blijven nadenken over het beheer van cultureel erfgoed 'het Stift' en de mogelijkheden om dat anders te organiseren. De komende jaren is een andere vorm of overdracht van beheer niet aan de orde (§ 4.2).
5. De gemeente gaat het verdere gesprek met 'Ootmarsum' over een gezamenlijke zoektocht naar een nieuwe predikant met een positieve basishouding tegemoet (§ 6.3).

BIJLAGE

1. Deelnemers Klankbordgroep 2017

Mevr. Diny Bolk, scriba kerkenraad, Weerselo
Mevr. Marjan van Galen, voorzitter kerkenraad, Saasveld
Mevr. Ria Huijser-Verhoef, diaken, Hardenberg
Mevr. Ineke Leeuw-Vennegoor, ouderling-kerkrentmeester, Weerselo
Dhr. Timon Meynen, Enschede
Mevr. Ina Nijhuis-Grobbe, Weerselo
Dhr. Henk Procee, het Stift - Weerselo
Mevr. Joan Rijkma-van den Akker, Gammelke - Deurningen
Ds. Henk Dikker Hupkes, het Stift - Weerselo

De Klankbordgroep is bijeengekomen op 10 april, 20 juni en 17 oktober 2017.

Op de vergadering van 20 juni is de Klankbordgroep bijgepraat over de financiële situatie door de administrateur-accountant, de heer Albert Barelds.

BIJLAGE

2. Geschiedenis het Stift in het kort

- 1142 Hugo van Buren, edelman uit de Betuwe komt naar Wers-lo (woest bos), ontvangt een stuk grond met kapel geschonken door de Graaf van Goor. Hugo start een christelijke leefgemeenschap met gelijkgezinden, mannen en vrouwen.
- 1152 Leefgemeenschap omgezet in benedictijner klooster, 1^e van Overijssel, gewijd aan de H. Remigius, abt Hildebrand. Dubbelklooster (m/v). Gebouwd: slaapvertrekken, spieker, keuken, bakhuis, brouwhuis, geheel omgracht – 100 jaar groei en bloei.
- 1260 Monniken terug naar de ‘moederabdij’ in Utrecht – nu alleen vrouwenklooster.
- 1282 Priorin, misschien al eerder – adellijke jonkvrouw. De proost van de kanunnikenkapittel St. Plechelmus aan klooster verbonden als priester.
- 14^e /15^e eeuw: sterk adellijk stempel, regels van Benedictus versoepeld.
- 1400 ca. (begin 15^e eeuw) Kerk opnieuw opgebouwd/versterkt – Bentheimer zandsteen
- 1520 ca. Klooster ook officieel gewijzigd in een vrij adellijk Stift.
Alleen geloften van *gehoorzaamheid* en *kuisheid*. Niet van armoede en clausuur.
Ook mogelijkheid uit te treden bijv. huwelijk. Ook wel persoonlijk bezit.
- 1523 11 november – Brand! Kloostergebouwen volledig in as gelegd. Kerk niet.
Herstelbouw, ruimere behuizing rond plein, zoals nu nog.
- 1626 Tijdens Tachtigjarige oorlog. Oldenzaal (Spanjaarden) gevallen voor Staatse legers van Frederik Hendrik en Ernst Casimir. Het Stift koos voor Reformatie. Pastoor J. de Borch weigerde te vertrekken. Pas 1633 dominee in pastorie.
- 1809 Gelijkberechtiging van godsdiensten. Kerk net groot genoeg voor 140 hervormden.
Voor 980 katholieken nieuwe kerk gebouwd. Rijksdienst Waterstaat.
- 1813 Stift officieel ontbonden. 71 boerderijen, 430 ha cultuurgrond, bossen, heide en tuinen verkocht (geld voor Franse bezetter).
- 1923 Plaatsing Knipscheer-orgel uit 1873, oorspronkelijk in Grote Kerk Rijnsburg.
- 1932-35 Kerk ondergaat grondige restauratie.
- Begin jaren '70 restauratie en restauratieve nieuwbouw Stiftshuis (het Stift 15 t/m 21).
- 1973 Stift beschermd dorpsgezicht, als eerste van Overijssel, verschillende panden zijn Rijksmonument.

De huidige kerk gaat in zijn grondplan terug tot ca. 1400, toen de kerk opnieuw met Bentheimer zandsteen werd opgebouwd, waarschijnlijk vanwege een toename van het aantal parochianen. Daaronder fundamente van eerdere kapel(len).

Van Reformatie tot 2004: Nederlands-hervormde kerk.

Protestantse Stiftsgemeente Weerselo sinds de fusie in 2004 van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk tot de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).

BIJLAGE

3. Combinatie van gemeenten, Ordinantie 2-15

Artikel 15. Combinatie van gemeenten

1. Twee of meer gemeenten kunnen een combinatie van gemeenten vormen. In een combinatie van gemeenten is de predikant verbonden aan de gemeenten gezamenlijk.
2. Een combinatie komt tot stand door een daartoe strekkend besluit van het breed moderamen van de classicale vergadering op verzoek van de kerkenraden van de betrokken gemeenten.
3. Bij de vorming van een combinatie worden de betrokken gemeenten, zo dit nog niet het geval is, ingedeeld bij een zelfde classis.
4. In bijzondere omstandigheden kan het breed moderamen van de classicale vergadering een gemeente, indien aan het regionale college voor de visitatie en - in daarvoor in aanmerking komende gevallen - aan de evangelisch-lutherse synode is gebleken dat deze gemeente geen mogelijkheid meer heeft om zelfstandig te blijven bestaan, samenbrengen in een combinatie met een of meer andere gemeenten.
5. Een besluit tot het samenbrengen van gemeenten in een combinatie bevat tevens de voorzieningen die zijn getroffen ten aanzien van de verdeling van de kerkdiensten, de indeling van het pastorale werk, het aandeel van elke gemeente in de keuze van de predikant en het aandeel van elke gemeente in de kosten, die uit de combinatie voortvloeien, en kan eerst genomen worden nadat
  - de kerkenraden van de betrokken gemeenten en de betrokken predikant daarover zijn gehoord en
  - de leden van de betrokken gemeenten de gelegenheid hebben gekregen hun oordeel daaromtrent kenbaar te maken.
6. De kerkenraden van de gemeenten die met elkaar een combinatie vormen komen ten minste eenmaal per jaar bijeen om de zaken te bespreken die hen gezamenlijk raken.
7. Wijzigingen in de in lid 5 bedoelde voorzieningen kunnen worden aangebracht onder overeenkomstige toepassing van het in dat lid bepaalde.
8. Een combinatie kan worden beëindigd op verzoek van een of meer betrokken kerkenraden, indien naar het oordeel van het breed moderamen van de classicale vergadering daartoe gegronde redenen bestaan en een redelijke oplossing is gevonden ten aanzien van de pastorale verzorging van de betrokken gemeenten en ten aanzien van de predikant die aan de combinatie van gemeenten is verbonden.

[actuele versie 1 maart 2018,

zie: www.protestantsekerk.nl/actief-in-de-kerk/kerkorde/kerkorde-en-ordinanties]

BIJLAGE

4. Meerjarenprognose 2018-2023 (samenvatting)

Samengevoegde en gecombineerde meerjarenprognose Protestantse Stichtsgemeente Weerselo en Hervormde Stichting het Stift te Weerselo 2018-2023

Omschrijving	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023
a. BATEN	€	€	€	€	€	€
Onroerende zaken	120.000	125.000	128.000	130.000	132.000	135.000
Rentebaten	1.400	0	0	0	0	0
Bijdragen levend geld	30.000	31.000	30.000	29.000	28.000	27.000
Subsidies, bijdragen	36.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal a.	187.400	162.000	164.000	165.000	166.000	168.000
b. LASTEN						
Lasten onroerende zaken	74.000	75.000	71.000	82.500	74.000	80.000
Afschrijvingen	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Pastoraat, kerkdiensten, e.d.	40.500	44.300	49.300	50.200	53.200	54.700
Kosten beheer en administratie	14.000	15.000	15.500	16.500	17.000	17.500
Rentelasten	4.000	3.500	2.000	0	0	0
Overige lasten	6.000	8.000	8.500	8.500	9.000	9.000
totaal b.	150.500	157.800	158.300	169.700	165.200	173.200
Saldo a-b	36.900	4.200	5.700	-4.700	800	-5.200
Toevoeging fondsen	-35.000	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Resultaat prognoses	1.900	4.200	5.700	-4.700	800	-5.200

Toelichting

De Protestantse Stichtsgemeente Weerselo en de kerkelijke stichting zijn nauw met elkaar verbonden. Het beheer van alle onroerende zaken, welke juridisch en economisch eigendom zijn van de Protestantse Stichtsgemeente, is overgedragen aan de stichting. De resultaten van de stichting komen, conform statutaire bepalingen,

ten goede aan de gemeente. In bovenstaande meerjarenprognose zijn de cijfers van kerk en stichting samengevoegd en gecombineerd weergegeven. Opgemerkt dient nog te worden dat de resultaten sterk afhankelijk zijn van de lasten onroerende zaken, met name het onderhoud van gebouwen en terreinen.